

Міністерство освіти і науки України
Національна академія педагогічних наук України
Інститут вищої освіти НАПН України
Маріупольський державний університет

Міжнародна науково-практична конференція

**«Інтернаціоналізація як фактор конкурентоспроможності
сучасного університету»**

25-26 травня 2017 року

Збірник матеріалів конференції

Україна – Маріуполь – МДУ

Нікольченко Ю.М.

ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЯ ЯК ЧИННИК СПІВДРУЖНОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ І КУЛЬТУРИ

У доповіді визначається місце інтернаціоналізації у сучасному світі в умовах глобалізації. Розглядаються інтернаціоналізаційні тенденції щодо розвитку співдружності вищої освіти і культури. Аналізуються можливості вищої освіти зберігати і утверджувати координати культурної сфери, що дозволяє розглядати її не лише як соціальний інститут професійної підготовки, але й як ефективний інструмент у процесах інтернаціоналізації та забезпеченні духовного поступу нації.

Ключові слова: *інтернаціоналізація, глобалізація, цивілізація, суспільні відносини, вища освіта, культура, духовність, нація.*

Інтернаціоналізація перетворює інтеграцію національної вищої освіти до інших систем на засадах її пріоритетного розвитку. Разом з тим, головними ознаками сучасного світу є глобалізація з притаманною їй динамічною лібералізацією, інтеграцією світових фінансових і товарних ринків, культурною експансією. Цей процес у 90-х рр. ХХ–початку ХХІ ст. не тільки приніс блага у вигляді міжнародного поділу праці, міжнародного руху товарів, капіталу і людських ресурсів, швидкого застосування науково-технічних нововведень, певної свободи думки, інформації та ідей, а й утвердив геополітичний погляд на цивілізацію.

За цих умов вища культура освіти посідають важливе місце у суспільних відносинах. Завдяки культурі розгорнулася культурна революція, а для розробки нових наукових і технологічних напрямів потрібні були фахівці вищої кваліфікації. Разом з тим, розвиток суспільства в умовах глобалізації, супроводжується падінням культурного рівня, про що застерігав ще на початку ХХ ст. Освальд Шпенглер (1880-1936) [5, 163–165]. Цьому сприяла і швидка еволюція глобальної світової інформаційної системи – Інтернету. Ідея, здатна об'єднати спільноту, сьогодні поступилася місцем ідеології потреб і тотального технократизму.

Культ грошей і безмежний потік різноманітної, іноді – безцензурної інформації, підмінили загальнолюдські, моральні цінності освіти і культури. Криза гуманності охопила не тільки соціальні, політичні, економічні, естетичні сфери суспільства, але й саму людину – її свідомість, почуття, поведінку. Відомий український педагог Василь Сухомлинський (1918–1970) писав: «Чим менше у людини культури, чим бідніші її розумові, естетичні інтереси, тим частіше проявляються інстинкти і дають про себе знати грубістю» [4, с. 48].

Німецький філософ Романо Гвардіні (1885–1968) вважав, що в центрі техногенного суспільства обов'язково знаходиться «людина маси», яка сама по собі здатна до індивідуального розвитку, але в умовах індустріального суспільства повинна бути підкореною чинному закону і діючій структурі, що функціонують за зразком механізму машини. В умовах універсальної системи освіти, що діє без урахування національних і місцевих особливостей, інформаційні технології роблять універсальним (стандартним) повсякденне життя і «штампують людей маси» [2, 127–163].

Однією із умов цілісного розвитку людини, її здатності адаптуватися до суперечливих реалій буття і протистояти негативним впливам середовища у ХХІ ст., є тісна взаємодія освіти і культури, яка передбачає збереження і посилення гуманістично спрямованого виховання у вищій школі, в основі якого лежать унікальні здобутки світової і національних культур, а структура сучасної освіти відбиває три необхідні аспекти перспективного розвитку цієї галузі: цивілізація, культура й уніфікація. Особлива роль у цьому процесі належить інтернаціоналізації вищої освіти.

Оскільки ключовим поняттям доповіді виступає «інтернаціоналізація вищої освіти»,

необхідно пояснити його авторську інтерпретацію, яка спирається на визначення, представлене ад'юнкт-професором Центру порівняльного дослідження інтернаціоналізації та розвитку освіти Університету Торонто (Канада) Дж. Найта: «інтернаціоналізація – це процес інтеграції міжнародних, міжкультурних і глобальних елементів в освітні (педагогічні), наукові й адміністративні функції окремо взятої системи вищої освіти» [3, с. 64]. У цьому контексті вища освіта має на меті розвиток культури у всьому розмаїтті загально-людського і національного багатства. Адже її основою є ідея, яка відображає головні вимоги держави до своїх громадян – бути моральним регулятором у процесі консолідації суспільства.

На жаль, сьогодні вища освіта стала засобом виключно отримання спеціальності, а це вже фактор не так національного, як професійного життя. В таких умовах освіта і культура в сучасному світі мають всі шанси відійти одне від одного. Тут ми маємо справу з яскравим проявом масової культури, яка позбавлена національної основи. Вона знижує поріг національної чутливості та самосвідомості. У масовій культурі емоційність переважає над розумом, ситуативне знання – над логічним, поведінкові навички – над інтелектуальною поведінкою. Тут і виникає необхідність активно розвивати культурну функцію вищої освіти і посилювати у навчально-виховному процесі роль гуманітарних наук.

На нашу думку, вищій навчальний заклад, як і загальноосвітня школа, повинні бути не тільки одним з основних осередків національної культури, а й виконувати важливу функцію залучення до неї майбутніх фахівців вищої кваліфікації, незалежно від ступеня вищої освіти і обраної спеціальності. Вища освіта змикається з культурою в тій її якості, в якій вона виступає як складова національної культури.

Вища освіта повинна стати невід'ємним компонентом культури особистості. Неможливо зрозуміти будову, характер функціонування та розвиток професійних і наукових знань, якщо не враховувати їхнього включення у широкий культурний аспект. Вища освіта формує у студента моделі і напрямки його світосприйняття та поведінки, впливає на особистість за допомогою набутих навичок, консультацій, порад, оцінок, які нею розроблені практично на всі випадки життя.

У культурі інформаційного суспільства вища освіта є ключовим фактором. Вона є базовим компонентом методології мислення молоді та її поглядів на світ, на людину і на суспільство. На ній засновані технологія і визначений майбутній стиль життя, що пропонуються студентам як зразок. Фахівець, чий розум збагатився знаннями у вищій школі, має можливість широко мислити не тільки в галузі професійної підготовки, а й сприймати народну творчість, літературу і мистецтво як гуманістичну місію культури.

Інтернаціоналізація відчутно змінила сутність вищої школи Новітнього часу: у масовому суспільстві вона бурхливо розвивається, є здатною до масової інтеграції, яку заохочують і розповсюджують відповідні міжнародні системи і програми (наприклад ЕПВО – Європейський простір вищої освіти). В окремих випадках це може призвести до зниження національної чутливості і національної самосвідомості, унаслідок чого виникає загроза щодо можливого позбавлення майбутнього фахівця національного менталітету.

У доповіді на Всесвітній конференції ЮНЕСКО з освіти в галузі мистецтв у Лісабоні 6–9 березня 2006 р. Генеральний директор цієї організації Коїтіро Мацуура зазначив: «Ми сьогодні повинні зрозуміти, що світ скочується до катастрофи. А молода людина, не вихована на культурних традиціях своєї країни, ніколи не буде її громадянином. У іншому випадку ми з вами у наших країнах не зростимо ані фізика, ані хіміка, ані математика, ані бізнесмена, ані керівника» [1].

Саме тому, важливим завданням сьогодення є розробка такої системи вищої освіти і культури, яка б вплинула на формування нових ідеалів та принципів життя: на перший план виступають завдання співробітництва, колективної співтворчості без втрати індивідуальності.

У цьому контексті гуманістична місія культури з її раціональною і логічною самодисципліною, орієнтацією на ментальність, духовне збагачення історичної пам'яті, традиційність і класику, на думку педагогів і культурологів, полягає у моральній регуляції

складних процесів, що відбуваються у вищій школі в умовах глобалізації. Вища школа взаємодіє з культурою і в тій її важливій якості, в якій вона виконує функції національної культури. Вона є значним її осередком, важливим засобом прилучення до культурних надбань людства.

Запорукою поступального розвитку кожної нації є не лише природні ресурси та економічний потенціал, а й унікальність її духовного досвіду і величезний ресурс гуманітарної культури. Саме цей пласт культурної системи забезпечує передачу духовних цінностей від одного покоління іншому, фіксує і зберігає мову нації, картину світу, властиву тому або іншому культурному співтовариству, виконує функцію національної самосвідомості і культурної самоідентифікації поколінь, задає життєві цінності й ідеали, сприяє суспільній злагоді та консолідації. Гуманітарна культура містить цінності і норми, що створюють духовне ядро суспільства і що є своєрідними «лініями тяжіння», порушення яких неминуче веде до дезінтеграції суспільного організму. І така ситуація вкрай небезпечна для руйнування державної цілісності.

Одним з механізмів реалізації завдань у сфері духовної безпеки, є вища освіта – найважливіший соціальний інститут трансляції культурних цінностей, норм та ідеалів національно-культурного світу. Саме можливості вищої освіти зберігати і утверджувати координати культурної системи дозволяють розглядати її не лише як соціальний інститут професійної підготовки, але і як ефективний інструмент інтернаціоналізації. Іншої альтернативи немає: українська вища освіта має бути кращою, якісною, конкурентною, динамічною та інноваційною і уважною не тільки до суспільних потреб і вимог ринку праці, а й для забезпечення духовного поступу нації.

Список використаної літератури

1. Всесвітня конференція ЮНЕСКО у Ліссабоні, 6–9 березня 2006 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: unesco.org.
2. Гвардини Романо. Конец нового времени / Романо Гвардини // Вопросы философии, 1990. – № 4. – С. 127–163.
3. Найт Дж. Интернационализация образования приносит не только пользу / Дж. Найт // Экономика образования. № 2, 2008. – С. 64–65.
4. Сухомлинський В. О. Як виховати справжню людину / В. О. Сухомлинський. – Твори: У 5-ти томах. – Т.2. – К.: Радянська школа, 1977. – 668 с.
5. Шпенглер Освальд. Закат Европы. Очерки морфологии мировой истории / Освальд Шпенглер. – М.: Наука. – 1993. – 592 с.

Y. Nikolchenko

INTERNATIONALIZATION AS A FACTOR OF THE COMMONWEALTH OF HIGHER EDUCATION AND CULTURE

The report identified the place of internationalization in the modern world in terms of globalization. Internationalization discusses trends in the development of the Commonwealth of higher education and culture. The possibilities of higher education to retain and approve the coordinates of the cultural sphere, that allows to consider it not only as a social institution professional training, but also as an effective tool in the processes of internationalization and securing the spiritual progress of the nation.

Keywords: internationalization, globalization, civilization, social relations, education, culture, spirituality, nation.